

Vergaderjaar 2002–2003

21 531

Controleregime voor de uitvoer van rakettechnologie en -onderdelen (Missile Technology Control Regime, MTCR)

Nr. 6

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 6 december 2002

In zijn brief van 26 oktober 2001 (kamerstuk 21 531 nr. 5), bracht mijn ambtsvoorganger u op de hoogte van de stand van zaken met betrekking tot de ontwerp Gedragscode tegen de proliferatie van ballistische raketten. Hierbij wil ik u graag verslag doen van de meest recente ontwikkelingen, te weten de formele inwerkingtreding van deze Gedragscode tijdens een ceremonie in Den Haag.

Op 25 en 26 november 2002 vond in Den Haag onder mijn voorzitterschap de *Launching Conference of the International Code of Conduct against Ballistic Missile Proliferation* plaats. Op 25 november werd in de Ridderzaal deze Gedragscode tegen de proliferatie van ballistische raketten (ICOC) formeel van kracht verklaard. Dit gebeurde in aanwezigheid van hoge vertegenwoordigers van 78 landen en van de Verenigde Naties. Op dat moment hadden in totaal 93 landen uit alle werelddelen, waaronder de gehele EU, de VS, Libië en Rusland, de ICOC onderschreven.

Op 26 november vond, eveneens onder Nederlands voorzitterschap, de eerste werkvergadering plaats van partijen bij de ICOC. Tijdens deze vergadering werden een aantal aspecten gerelateerd aan de implementatie van de Code besproken. Belangrijke besluiten waren de benoeming van Nederland als eerste Voorzitter van de ICOC, voor de periode van een jaar, en van Oostenrijk als administratief contactpunt onder de Code («Immediate Central Contact»). Tevens werd bij deze gelegenheid door partijen voorgesteld de ICOC voortaan de «Haagse Gedragscode» te noemen.

De conferentie was het succesvolle sluitstuk van een intensieve EU-campagne om de Gedragscode door zo veel mogelijk landen te laten aanvaarden. Voorbereidende bijeenkomsten in Parijs (februari 2002) en Madrid (juni 2002), gevolgd door consultaties door het Deense EU-voorzitterschap, gingen aan de ceremonie ter gelegenheid van de formele inwerkingtreding van de Gedragscode vooraf.

Van de landen die deelnemen aan het Missile Technology Control Regime (MTCR), het forum waar de Code in eerste instantie was uitgewerkt, ontbreekt vooralsnog alleen Brazilië als partij bij de Code. Als schaduwzijde dient te worden vermeld dat de meeste landen met een ballistische raketten capaciteit buiten het MTCR de ICOC nog niet hebben onderschreven, ondanks intensieve diplomatieke inspanningen van vooral de EU, Australië en Japan. Een deel van deze landen heeft problemen met bepaalde aspecten van de Gedragscode, zoals de maatregelen gericht op openheid en de bevestiging van het belang van universaliteit van bestaande verdragen tegen massavernietigingswapens. Andere, vooral «niet gebonden» landen, richten hun bezwaren tegen het feit dat de Gedragscode buiten de VN om tot stand is gebracht.

Voor de EU was wat betreft dat laatste punt doorslaggevend de omstandigheid dat de Geneefse Ontwapeningsconferentie al geruime tijd in een patstelling verkeert en dat – ook los daarvan – de kans op een onderhandelingsresultaat in VN-kader op redelijk korte termijn miniem zou zijn geweest. De urgentie van het probleem van proliferatie van ballistische raketten vereiste derhalve een alternatieve aanpak. Dat laat onverlet dat de VN ook inzake non-proliferatie van ballistische raketten een rol te spelen heeft. Ik heb dit in mijn openingsinterventie op de Conferentie ook duidelijk gemaakt. De interventie treft u bijgevoegd aan.

De «Haagse Gedragscode» is het eerste multilaterale non-proliferatie-instrument op het gebied van (ballistische) raketten. De Gedragscode behelst geen verbod op ballistische raketten, maar roept op tot terughoudendheid bij het ontwikkelen, testen, inzetten en verspreiden ervan. Bovendien introduceert de Code een aantal vertrouwenwekkende maatregelen, waaronder de vooraankondiging van raketlanceringen, om wederzijds wantrouwen en onzekerheid te voorkomen. Voor uw informatie is de tekst van de Gedragscode als bijlage bij deze brief gevoegd¹. Deze tekst, alsmede een actueel overzicht van landen die de Gedragscode onderschrijven, is tevens te vinden op www.minbuza.nl/english.

De grootste uitdagingen voor Nederland als Voorzitter van de Gedragscode, zijn de verdere uitbreiding van het aantal partijen bij de Code («outreach») alsook het op korte termijn operationeel maken van de Code, waaronder het nader uitwerken van de vertrouwenwekkende maatregelen die onder de Code zijn voorzien. Met het oog op dit laatste, is in de eerste helft van 2003 een eerste technische intersessionele bijeenkomst van partijen voorzien.

De Haagse Gedragscode is niet het eerste of enige initiatief tot wapenbeheersing op het gebied van raketten. De Code is wel het eerste concrete normstellende instrument dat als basis kan dienen voor verder werk op het terrein van raket non-proliferatie, ook in VN-kader. Betrokkenheid van de VN werd door partijen bij de Code dan ook onderstreept. Nederland zal de Gedragscode binnenkort ter informatie aan de Verenigde Naties en andere relevante internationale organisaties aanbieden.

Het spreekt vanzelf dat de regering alles in het werk zal stellen om van het Voorzitterschap van de Haagse Gedragscode tegen Proliferatie van Ballistische Raketten een succes te maken.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
J. G. de Hoop Scheffer

¹ Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.